

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง

**Development of Innovative Leadership Model of School Administrators
in the 21st Century under the Secondary Educational Service
Area Office Phatthalung**

สุรชน นิ่มดวง,

สมปอง รักษาธรรม และ นพรัตน์ ชัยเรือง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Surachon Nimduang,

Sompong Raksatham and Nopparat Chairueng

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail : tai.surachon@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) ตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 271 คน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระยะที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย การบริหารความเปลี่ยนแปลง การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ การออกแบบความคิด มีส่วนร่วมในความสำเร็จ การบริหารจัดการความเสี่ยง เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล และการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ภาพรวมเท่ากับ 0.61 2) ได้รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้

* วันที่รับบทความ : 14 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 12 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2567

และ 3) รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์และเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstract

Development of innovative leadership model of school administrators in the 21st century has the objectives to 1) study the components and needs of innovative leadership for school administrators in the 21st century 2) develop an innovative leadership model of school administrators in the 21st century and 3) validate the innovative leadership model of school administrators in the 21st century. Using a mixed methods research method, the research was conducted in 3 phases. Phase 1 studied the components and needs of innovative leadership of school administrators in the 21st century using survey research methods. The sample group consisted of 271 teachers under the Phatthalung Secondary Educational Service Area Office. Phase 2 Developing the innovative leadership model of school administrators in the 21st century. Phase 3 validate the innovative leadership model of school administrators in the 21st century. The research tools included a questionnaire, Interview form, connoisseurship form. The Data were analyzed by using the mean, standard deviation, Analyze necessary needs and content analysis.

The results of the research found that 1) Components of innovative leadership of school administrators in the 21st century consist of 8 components : Challenging vision, Change management, Learning leader, Design thinking, Participate in success, Risk management, Understand digital technology and Positive organizational. The overall priority needs index was 0.61 2) The innovative leadership model of school administrators in the 21st century was obtained, consisting of 8 components and 44 indicators, and 3) The innovative leadership model of school administrators in the 21st century was appropriate. It is useful and possible. Can actually be used in educational institutions

Keywords: Model development ; Innovative Leadership Model; Administrators In The 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทย ได้ดำเนินการพัฒนาด้านนวัตกรรม เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่การพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันด้วยนวัตกรรมของไทย ได้แก่ เกษตรอัจฉริยะ อาหาร เครื่องมือแพทย์ จีโนมิกส์, วัคซีน ยาชีววัตถุ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญกับความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ในโลกที่ไร้พรมแดน การที่ไม่มีความยืดหยุ่นที่แท้จริงในการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และสารสนเทศ การเดินทางติดต่อสื่อสารที่รวดเร็ว ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาได้เนื่องจากมีตัวเร่งปฏิกิริยาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือ เทคโนโลยี

และตัวบ่งชี้ที่สำคัญที่ต้องพัฒนานั้นคือ ระบบการศึกษาในยุคดิจิทัล การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมกระบวนการสอนและการเรียนรู้ และสร้างการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งกับชุมชนระหว่างกลุ่มของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิตและธุรกิจต่าง ๆ อย่างที่คาดไม่ถึงมาก่อน สำหรับประเทศไทยในด้านการจัดการศึกษาไทย 4.0 คือ การศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างผลงานหรือสร้างนวัตกรรม (นพรัตน์ ชัยเรือง, 2564 : 25)

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาต่าง ๆ จึงมีการกำหนดกรอบ (framework) ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2575 กฎหมาย ยุทธศาสตร์และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิในในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561 : 3) และด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มุ่งเข้าสู่ยุคแห่งนวัตกรรมดังกล่าว ทางภาครัฐได้มีการสนับสนุนด้านนวัตกรรม โดยสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มาตรา 64 ที่กำหนดว่า รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อ สิ่งพิมพ์อื่นวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และมาตรา 65 ที่กำหนดว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ หากมีการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวจะทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้กับการบริหารและการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี การที่องค์การการศึกษาจะประสบความสำเร็จและปรับตัวให้อยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน มีปัจจัยที่สำคัญ ได้ประการ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ๆ การสร้างนวัตกรรม และต้องปรับเปลี่ยนองค์การไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา (Educational innovative organization) ที่ต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การบริหารงานใหม่ๆ รวมไปถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร กล่าวคือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สร้างรูปแบบการทำงาน สร้างสื่อการสอน และวิธีจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาสถานศึกษา เพราะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ถือเป็นจุดกำเนิดของการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ไม่อาจจับต้องได้ (Intangible asset) แต่มีค่ามหาศาลมากกว่าทรัพย์สินทางกายภาพ (องค์การ ประจักษ์เชตต์, 2557: 45 - 51)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญ ในการจะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่ง การปฏิรูปได้ และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความล้มเหลวขององค์กรในการปฏิรูประบบการศึกษาไทย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่นำเอานโยบายและโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ ถ้าการดำเนินการตามนโยบายเป็นไป ด้วยดีย่อมเป็นผลดีต่อคณะครู อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง รวมไปถึงชุมชนและสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารเพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีพฤติ กรรมการบริหารอย่างเหมาะสมต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการที่มีการปรับเปลี่ยน ซึ่งสอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของการศึกษาขั้นพื้นฐานในมาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานที่ 20 ซึ่งได้ระบุไว้ว่าผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารการจัดการ ระบุเป็นตัวบ่งชี้ไว้ คือ 1) ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันการเปลี่ยนแปลงและ 2) ผู้บริหารมี ความเป็นประชาธิปไตย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาและการจัดการ ในทุกระดับ ทั้งในภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่น ชาติ หรือระดับโลก และโรงเรียนก็เป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญ ต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาท สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ (ภัทริยากุล แก่นแก้ว, 2561: 3)

จากความสำคัญของ ผู้บริหารสถานศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งผู้ที่มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้ มีการสร้างพัฒนา หรือนำนวัตกรรมมาใช้ให้เกิดองค์การนวัตกรรมการศึกษา ที่จะสามารถนำนวัตกรรมไปใช้ใน องค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเรียกว่า “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” (Innovative leadership) โดย จำเป็นต้องมีทักษะการคิดที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้สิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นลักษณะของผู้นำที่มีทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative thinking skills) ที่ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ในองค์กร เช่น ความคิด วิธีการ เทคนิค กระบวนการ หรือการค้นพบแนวทางในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และ ตอบสนองต่อความต้องการขององค์กรในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงการมีความสามารถในการสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมิตรกับนวัตกรรม (Innovative-friendly Culture) (Horth & Buchner, 2009: Online) และมีนักวิชาการได้อธิบายถึงความหมายและความสำคัญไว้หลายคน อาทิ กุลชลี จงเจริญ (2562 : 83) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารแสดงออกถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มี สมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท ความสามารถในการเข้าถึงปัญหา สามารถพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ และใช้กระบวนการสร้างสรรค์ทางนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรมในการ พัฒนา องค์กร ซึ่งจะมีความสำคัญช่วยให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีจุดเน้นหรือเป้าหมาย ร่วมกันในการปฏิบัติงาน และเกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่มเกิดความไว้วางใจเชื่อใจระหว่างกันในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์กร ผู้บริหารสามารถกำหนด ทิศทางขององค์กรอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อการได้เปรียบในเชิงของการแข่งขันและในเชิงของคุณภาพ

ของผู้เรียน จากแนวคิดของนักวิชาการ แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) ส่งผลในทางบวกต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรต่าง ๆ รวมถึงสถาบันทางการศึกษาให้ไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม ทั้งการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาด้านสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อนำพาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม สร้างวัฒนธรรมนวัตกรรมร่วมในโรงเรียน ที่จะช่วยในการส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน สื่อนวัตกรรม เทคนิคการสอน วิธีการที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ (เสนาะ กุสธาน, 2557 : 173-180) รวมถึงเพื่อแก้ปัญหาการเกิดช่องว่างหรือความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้ของครูและนักเรียน ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนาตนเองให้มี ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมในโรงเรียน และมุ่งการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ อีกทั้งต้องมุ่งเน้นให้บุคลากรคิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ทั้งสิ่งใหม่ที่เป็นวิธีการทำงาน และผลงาน เน้นการเปลี่ยนแปลงด้วยกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ (อัปสร เสถียรทิพย์, 2554 : 5-7) ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาและการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณภาพในศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเกิดการบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดำเนินการ 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเป้าหมาย คือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติงานเป็นเลิศและประสบผลสำเร็จ (Best Practice) และมีประสบการณ์ด้านการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา 3) การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการศึกษาเชิงสำรวจประชากรที่ใช้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง จำนวน 919 คน สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ซึ่งกำหนดให้ขนาดของสถานศึกษาเป็นกลุ่มใช้ตารางของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) หาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority needs index : PNI) จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธี Priority needs index (PNI modified) แบบปรับปรุง

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยดำเนินการ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระยะที่ 1 ได้แก่ องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 8 องค์ประกอบหลัก มากำหนดเป็นเนื้อหา เพื่อร่างรูปแบบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน โดยส่วนประกอบสำคัญ คือ ชื่อของรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) องค์ประกอบและกลไกของรูปแบบ 5) แนวทางดำเนินงานของรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ 2) ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษา นำข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปดำเนินการปรับปรุง แก้ไข 3) ปรับปรุง แก้ไขตาม

ข้อเสนอแนะและยืนยันรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับอาจารย์ที่ปรึกษา

ระยะที่ 3 การตรวจสอบ รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยดำเนินการ 1) ตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และผู้บริหารที่มีประสบการณ์เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ 2) ตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อตรวจสอบด้านความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านนวัตกรรม จำนวน 9 คน เลือกแบบเจาะจงจากประชากรทั้งหมด (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่องรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

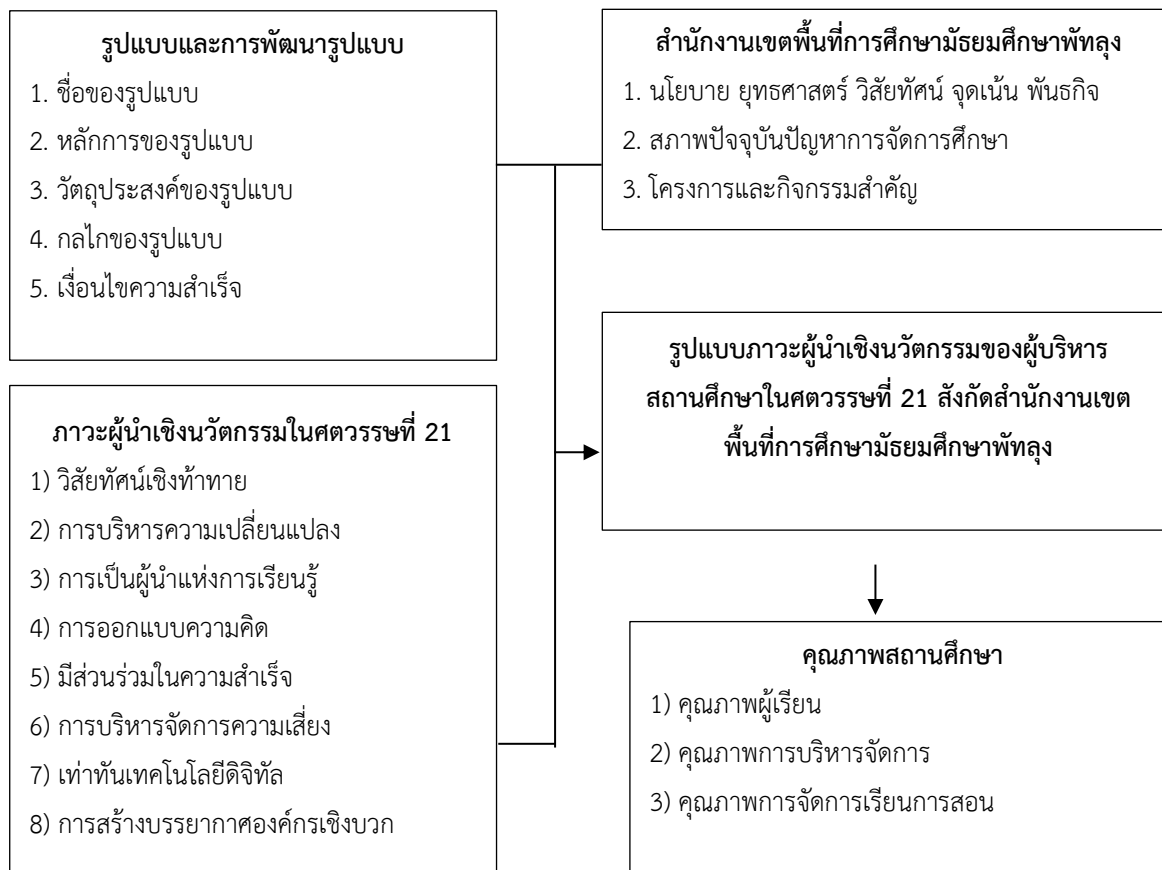
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการและงานวิจัยของ (1) สมาน อัสวภูมิ (2549) (2) อีระ รุญเจริญ (2550) (3) ทิศนา ขัมมณี (2550) (4) ปรีชา ปัญญานฤพล (2557) (5) กัญญารัตน์ แกรุ่น (2561) (6) สายใจ พวงสายใจ (2561) (7) ดาราวรรณ ศรีกาญจนา (2562) (8) Keeves (1997) และ (9) บราวน์ และ โมเบอร์ก (1980) โดยการนำเอาข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ คือ (1) ชื่อของรูปแบบ (2) หลักการของรูปแบบ (3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (4) กลไกของรูปแบบ และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ

2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการและงานวิจัยของ (1) ทิศนา ขัมมณี (2548) (2) ศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2553) (3) อรอนงค์ ไรจน์วัฒนบุลย์ (2553) (4) จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) (5) กุลชลี จงเจริญ (2561) (6) Pollock (2008) (7) Lindegaard (2009) (8) McMilan (2010) (9) Roscola (2010) (10) George (2012) (11) Patel (2012) (12) Owen (2015)

สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษางค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบ	N = 271							
	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย	2.85	1.09	ปานกลาง	4.57	0.64	มากที่สุด	0.60	6
องค์ประกอบที่ 2 การบริหารความเปลี่ยนแปลง	2.83	1.10	ปานกลาง	4.56	0.65	มากที่สุด	0.61	4
องค์ประกอบที่ 3 การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้	2.80	1.07	ปานกลาง	4.56	0.63	มากที่สุด	0.63	3
องค์ประกอบที่ 4 การออกแบบความคิด	2.84	1.10	ปานกลาง	4.57	0.64	มากที่สุด	0.61	4
องค์ประกอบที่ 5 มีส่วนร่วมในความสำเร็จ	2.86	0.93	ปานกลาง	4.53	0.66	มากที่สุด	0.58	7
องค์ประกอบที่ 6 การบริหารจัดการความเสี่ยง	2.90	1.16	ปานกลาง	4.52	0.69	มากที่สุด	0.56	8
องค์ประกอบที่ 7 เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล	2.77	1.10	ปานกลาง	4.60	0.60	มากที่สุด	0.66	1
องค์ประกอบที่ 8 การสร้างบรรยากาศองค์กร เชิงบวก	2.80	1.11	ปานกลาง	4.62	0.57	มากที่สุด	0.65	2
รวม	2.83	1.10	ปานกลาง	4.56	0.64	มากที่สุด	0.61	-

จากตารางพบว่า เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.10) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า การบริหารจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 1.16) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในความสำเร็จ ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.93) และวิสัยทัศน์เชิงท้าทาย ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 1.09) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบพบว่า การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.60) วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย และการออกแบบความคิด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.64) ตามลำดับ

ค่าดัชนีของความต้องการจำเป็น พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 0.61 เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ 5 ลำดับแรก พบว่า เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก (PNI = .66) รองลงมา คือ การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (PNI = .65) การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ (PNI = .63) การออกแบบความคิด และการบริหารความเปลี่ยนแปลง (PNI = .61) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ “รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง” 2) หลักการของรูปแบบ มี 3 ประการ คือ หลักการพัฒนาตนเอง หลักการเรียนรู้ร่วมกัน และหลักการประยุกต์และบูรณาการกับการทำงาน 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นระบบและกลไกให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 4) กลไกของรูปแบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบและกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย (Challenge vision) องค์ประกอบที่ 2 การบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) องค์ประกอบที่ 3 การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ (Learning Leader) องค์ประกอบที่ 4 การออกแบบความคิด (Design Thinking) องค์ประกอบที่ 5 มีส่วนร่วมในความสำเร็จ (Participate in success) องค์ประกอบที่ 6 การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) องค์ประกอบที่ 7 เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Understand digital technology) และองค์ประกอบที่ 8 การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (Positive organization) ส่วนของกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Plan) (2) ขั้นการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Do) (3) ขั้นการตรวจสอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Check) และ (4) ขั้นการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Act) และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) ประยุกต์ใช้กับระบบการทำงานแบบบูรณาการ และ 3) บุคลากรให้การสนับสนุนและความร่วมมือ

ตอนที่ 3 ผลตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
ผลจากการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาด้านรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อตรวจสอบและยืนยันเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

ตารางที่ 2 ผลการสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ
เป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ประเด็นพิจารณา	ข้อคิดเห็น	ข้อเสนอแนะ
1. องค์ประกอบของรูปแบบ	มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์	-
2. ชื่อรูปแบบ	1. ชื่อรูปแบบสอดคล้องและมีความเหมาะสมกับนวัตกรรม 2. ชื่อรูปแบบกระชับ ชัดเจน 3. ชื่อรูปแบบมีความชัดเจน สะท้อนให้เห็นรูปแบบการวิจัย	-
3. หลักการของรูปแบบ	มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำสู่การปฏิบัติ และมีความเป็นประโยชน์	-
4. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	-
5. กลไกของรูปแบบ		
5.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 - วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย - การบริหารความเปลี่ยนแปลง - การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ - การออกแบบความคิด - มีส่วนร่วมในความสำเร็จ - การบริหารจัดการความเสี่ยง - เท้าทันเทคโนโลยีดิจิทัล - การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก	องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	-
5.2 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา - ขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม - ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Do) - ขั้นตอนการตรวจสอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Check) - ขั้นตอนการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Act)	เป็นกระบวนการสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา	-
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ	-
7. รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ	ปรับสีและขนาดข้อความให้ชัดเจน

จากตาราง พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ทุกรายการและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้จริง

รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ดังนี้

ชื่อของรูปแบบ

รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) หลักการพัฒนาตนเอง เป็นการพัฒนาคูณสมบัติในตัวเอง ในด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ของตนด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มความรู้ ความสามารถมากขึ้น หรือสูงขึ้น 2) หลักการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นกลยุทธ์ในการแบ่งปันความเชี่ยวชาญ โดยการทำงานร่วมกัน 3) หลักการประยุกต์และบูรณาการกับการทำงาน เป็นการผสมผสานองค์ความรู้ตั้งแต่ 2 องค์ความรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกันอย่างลงตัวและเป็นระบบ มีลักษณะที่เชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการในการทำงาน

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 1) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อใช้เป็นระบบและกลไกให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

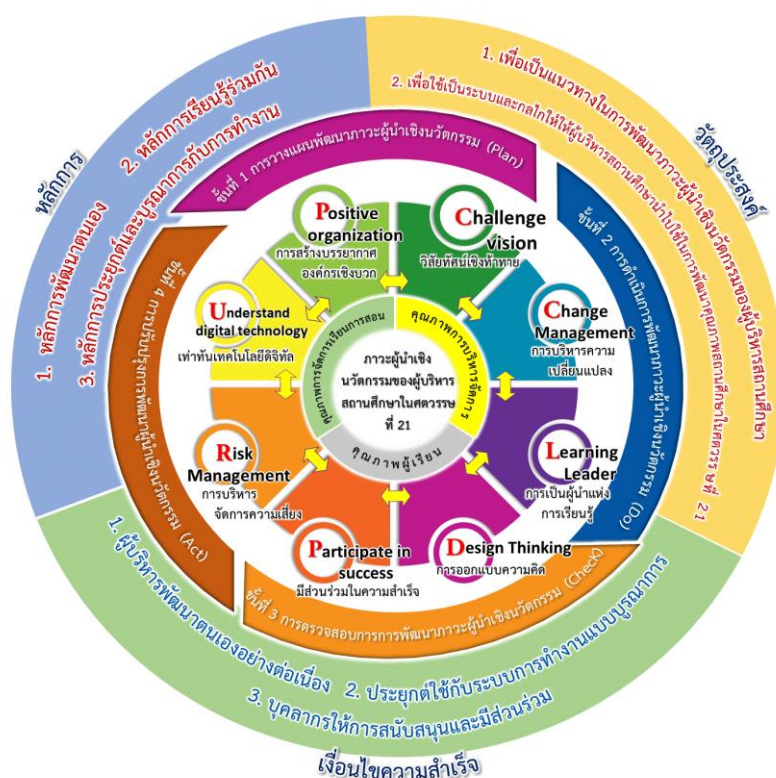
กลไกของรูปแบบ ประกอบด้วย

1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ มีทั้งหมด 44 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1.1) วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย (Challenge vision) มี 5 ตัวบ่งชี้ 2.2) การบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) มี 5 ตัวบ่งชี้ 1.3) การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ (Learning Leader) มี 6 ตัวบ่งชี้ 1.4) การออกแบบความคิด (Design Thinking) มี 5 ตัวบ่งชี้ 1.5) มีส่วนร่วมในความสำเร็จ (Participate in success) มี 6 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 6 การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) มี 6 ตัวบ่งชี้ 1.7) เท้าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Understand digital technology) มี 6 ตัวบ่งชี้ 1.8) การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (Positive organization) มี 5 ตัวบ่งชี้

2) กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 2.1) ขั้นตอนการวางแผนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Plan) เป็นวิเคราะห์ความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนา โดยมีการกำหนดทักษะการปฏิบัติงานที่ต้องการเสริมสร้าง 2.2) ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Do) ดำเนินการเพื่อให้ผู้ที่เข้าสู่กระบวนการพัฒนาได้รับการพัฒนาตามรูปแบบที่สร้างขึ้น เป็นการสร้างและพัฒนาความรู้ เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น 2.3) ขั้นตอนการตรวจสอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Check) เป็นการประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินผลการพัฒนาระหว่าง การพัฒนาและหลังสิ้นสุดการพัฒนาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมิน

คุณสมบัติตามหน่วย การเรียนรู้ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบภาวะผู้นำทางนวัตกรรม 8 องค์ประกอบ 2.4) ขั้นตอนการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Act) เป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เมื่อมีการประเมินผลเสร็จแล้ว ก็จะมีการนำผลการพัฒนามาสะท้อนผล (Reflection) นำไปสู่วิเคราะห์ สังเคราะห์และแปลผล และปรับปรุงแนวทางการพัฒนาให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเองด้านความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ 2) ประยุกต์ใช้กับระบบการทำงานแบบบูรณาการ ผู้บริหารต้องนำองค์ความรู้ กระบวนจากการพัฒนาในเชิงทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ มาใช้ปฏิบัติจริงในสถานศึกษา หรือนำมาประยุกต์กับการทำงานแบบบูรณาการ ตามบริบท และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) บุคลากรให้การสนับสนุนและความร่วมมือ ผู้บริหารต้องได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น เพื่อนผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ในการให้ความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติและให้ผลสะท้อนกลับ และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงพัฒนา



ภาพที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงท้าทาย (Challenge vision) องค์ประกอบที่ 2 การบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) องค์ประกอบที่ 3 การเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ (Learning Leader) องค์ประกอบที่ 4 การออกแบบความคิด (Design Thinking) องค์ประกอบที่ 5 มีส่วนร่วมในความสำเร็จ (Participate in success) องค์ประกอบที่ 6 การบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) องค์ประกอบที่ 7 เข้าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Understand digital technology) และองค์ประกอบที่ 8 การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (Positive organization) สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.10) สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.64) และค่าดัชนีของความต้องการจำเป็นมีค่าเท่ากับ 0.61 จะเห็นได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการสร้างพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา และผู้ที่ขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว ก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญและความจำเป็นในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนการศึกษาทุกมิติ ดังที่ Loader (2016) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้นำจะสามารถกำหนดทิศทางขององค์การอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อการได้เปรียบในเชิงของการแข่งขันและในเชิงของคุณภาพของผลผลิต ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้นำจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์การได้ และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการสร้างนวัตกรรมได้ สามารถทำให้บุคลากรในองค์การจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน มีความเชื่อใจระหว่างกัน และได้รับการสื่อสารที่ชัดเจนในกระบวนการและขั้นตอนและสามารถมองเห็นเป้าหมายในเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นจริงที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับแรก (PNI = .66) รองลงมา คือ การสร้างบรรยากาศองค์กรแห่งนวัตกรรม (PNI = .65) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (PNI = .63) ความคิดสร้างสรรค์ และการบริหารความเปลี่ยนแปลง (PNI = .61) ตามลำดับ เนื่องจากองค์ประกอบดังกล่าวเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้ในการสร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและนวัตกรรมการบริหารจัดการ

สถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก และเป็นการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และประสบผลสำเร็จ ตลอดทั้งมีความจำเป็นในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในด้านการศึกษา ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล และประมวลผล ฐานข้อมูล การพัฒนาระบบสารสนเทศช่วยการเรียนการสอน การวางแผน และการบริหารการศึกษา การวางแผนหลักสูตร การแนะแนวและบริการ การทดสอบวัดผล การพัฒนาบุคลากร ซึ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ มีการใช้เทคโนโลยีดาวเทียม เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ระบบ e-Learning หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ในการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมให้องค์กรที่มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และผู้บริหารต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ภายในองค์กรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพิชญ์ สรรพศรี (2564 :133) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคิดสร้างสรรค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และการสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา กันถิ่น (2560 : 74) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนพระราชรัฐมีระดับภาวะผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ การมีวิสัยทัศน์สู่การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร การมีส่วนร่วมในการทำงานและทำงานเป็นทีม การมีคุณธรรมจริยธรรม การสร้างบรรยากาศแห่งการส่งเสริมองค์กรนวัตกรรมและการคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) หลักการของรูปแบบ 3) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) กลไกของรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ 44 ตัวบ่งชี้ และกระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ มีการเสนอรูปแบบโดยใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่พัฒนาขึ้น ด้วยรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกันทั้ง

รูปแบบและกระบวนการพัฒนาอย่างชัดเจน ทั้งยังเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการกำหนดรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ ดังที่ Keeves (1998) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง หมายถึง โครงสร้าง หรือแบบจำลอง ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง หลักการพื้นฐานหรือแนวคิดในการศึกษา รูปย่อ ของปรากฏการณ์ ซึ่งแสดงข้อความจำแนก หรือภาพ ทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์นั้น ๆ นอกจากนี้ ยังเป็นการตรวจสอบแนวคิดใช้อธิบายวิธีการอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน และแสดงความสัมพันธ์ของลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบนั้น ๆ อย่างเป็นระบบ แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษา และสังคมศาสตร์ออกเป็น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue Model) รูปแบบเชิงอธิบาย (Semantic Model) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) และรูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Model) ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของนพรัตน์ มูลศรีแก้ว (2563 : 250) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ (1) หลักการของโปรแกรม (2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม (3) เป้าหมายของโปรแกรม (4) เนื้อหากิจกรรมการพัฒนาของโปรแกรม (5) กระบวนการพัฒนาและวิธีการ เสริมสร้าง และ (6) การประเมินผลโปรแกรม และสอดคล้องกับงานวิจัย Kho (2001) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาภาวะผู้นำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาภาวะผู้นำระดับโลกของ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประกอบการพิจารณาการลงทุนในการสร้างเทคนิคการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อที่จะ นำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำที่มีความสามารถ ผลการวิจัยพบว่า วิธีการมอบหมายให้ไปศึกษาดูงานใน ต่างประเทศเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพ แล้ว ยังเป็นการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรม การปรับตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน ความใฝ่รู้ และ ความคิดในเชิงบริบทโลก สามารถเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการศึกษาดูงานใน ต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นถึงความเข้าใจและการประเมินกระบวนการ ตั้งแต่การคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรม การ ฝึกอบรม การสร้างทีมงาน การมอบหมายงาน เป็นต้น ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวเน้นความสำคัญของการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงระบบและครอบคลุมการพัฒนาอย่างมีกลยุทธ์ในมุมมองขององค์การในระยะยาว

ตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม มีความ เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ ทุกรายการและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed - Methods) ได้แก่ การ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย (Document Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การหาค่า ความต้องการจำเป็นเพื่อเรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบโดยวิธี Priority Needs Index (PNI) การ

สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และผู้วิจัยได้แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัย ออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การพัฒนารูปแบบและตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนารูปแบบให้มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุศรา ทับทิมศรี (2562 :546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมาตรฐานสากล พบว่า การประเมินรูปแบบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมาตรฐานสากล มีผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และองค์ประกอบมีความสามารถในการอธิบายรูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้ร้อยละ 98 และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ มูลศรีแก้ว (2563 : 264) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินโปรแกรม เห็นว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกข้อมีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ เชิงวิชาการ เชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 ควรศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

1.2 ควรวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ควรนำผลจากการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน กำหนดนโยบายในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ สอดคล้องกับบริบทและสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดโครงการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นพัฒนาด้านเท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล (Understand digital

technology) การสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงบวก (Positive organization) และการเป็นผู้นำแห่งการเรียนรู้ (Learning Leader) เนื่องจากมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาสถานศึกษา

3.2 ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนัก เห็นความสำคัญ ตลอดจนให้ความร่วมมือ ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

3.3 ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ประเมินผลการพัฒนา/ผลการดำเนินการ มาปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปรายงาน พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาต่อไป

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองตามความสนใจด้วยวิธีการและกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กนกพิชญ์ สรรพศรี. (2564). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- กุลชลี จงเจริญ. (2562). หน่วยที่ 12 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพรัตน์ ชัยเรือง. (2564). นโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- นพรัตน์ มูลศรีแก้ว. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- บุศรา ทับทิมศรี. (2562). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนมาตรฐานสากล. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 7 (1), 545 - 558.

- ปวีณา กันธิน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประจำรัฐเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภทริยา กุล แก่นแก้ว. (2561). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ*. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหาร คณะครุศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561*. นนทบุรี: สกศ.
- เสนาะ กุลสท้าน. (2557). *ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 27*.
- วารสารองค์การ ประจันเขตต์. (2557). *องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา*. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 15 (1), 173 - 180.
- องค์การ ประจันเขตต์. (2557). *องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา*. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 15 (1), 45 - 51.
- อัปสร เสถียรทิพย์. (2554). *องค์กรอัจฉริยะ องค์กรแห่งการเรียนรู้*. *วารสาร KM Lite*. 4 (3) , 5-7.
- Horth, D. & Buchner, D. (2009). *Innovative leadership*. Retrieved April 15, 2023, from <https://www.ccl.org/leadership-solutions/leadership-topics/innovation-leadership/>
- Keeves, J. P. (1998). *Educational research, methodology and measurement : an international handbooks*. Oxford: Pergamum Press.
- Kho, E.C. (2001). *An Evaluation Study of the Effectiveness of a United StatesBased Global Leadership Development Program*. Dissertation Abstracts International. 2(1): 264-A.
- Loader, A. (2016). *Why should you show innovative leadership?*. Online. Retrieved April 26, 2023. from <https://blog.castle.co/innovative-leadership>.